

* ROZHLEDY – MATERIÁLY *

Výskumy ruského slovakistu K. V. Lifanova na prelome 20. – 21. storočia

Hedviga Kubišová (Banská Bystrica)

The article deals with the results and conditions of linguists in the field of synchronic and diachronic linguistics at the MGU in Moscow in the end of the 20th century. The author analyzes the texts that are focused on the research of the Slovak linguistic context dealing with the works by K. V. Lifanov, a Russian expert in Slovak studies, professor at the Moscow Lomonosov State University who published the following monographs:

Морфология словацкого языка (Moskva 1999, 167 pp.); *Язык духовной литературы словацких католиков XVI – XVIII вв. и кодификация А. Бернолака* (Moskva 2000, 118 pp.); *Генезис словацкого литературного языка* (München: 2001, 234 pp.); *Язык восточнословацких публикаций в США (конец XIX – начало XX. вв.)* (München 2005, 110 pp.).

The aim of the article is to highlight scholarly benefits of the research made by K. V. Lifanov who introduced a new view on Slovak linguistics context, particularly from the point of view of the works of the 16th – 18th, 19th, and 20th centuries and their diachronic linguistic conceptions.

Rozvoj vedy a rozširovanie poznatkov prináša aj postupnú diferenciaciu vedných disciplín v oblasti slavistiky, ktorá sa začala rozvíjať v Rusku už v r. 1725 po vzniku Akadémie vied a v prvej tretine 19. stor. sa stala samostatnou vednou oblasťou. (Starikova, 2003, s. 227). Na Moskovskej štátnej univerzite M. V. Lomonosova (ďalej iba MGU), založenej v r. 1755, teda pred viac ako 250 rokmi, má výskum a vyučovanie slavistiky dlhodobé tradície. Katedra slovanskej filológie (ďalej ako KSF) bola otvorená v r. 1943, v súčasnosti je svetoznámou ustanovizňou v oblasti výskumu a prípravy študentov slovanských jazykov.

Za šesťdesiatpäť rokov existencie sa vedecká a pedagogická činnosť KSF neustále rozširovala a zdokonaľovala (Gudkov, 2003, s. 5). Pre poslucháčov slovenského jazyka vyšli na prelome 20. – 21. stor. viaceré vysokoškolské učebnice¹. KSF pripravuje

---

¹ a) K. V. Lifanov: *Morfologija slovacckogo jazyka* (1999); b) A. G. Mašková je spoluautorkou a zostavateľkou publikácií: *Slovackaja literatura - XX vek*, (2003), *Slovackaja literatura pervoj poloviny XX veka v kontekste evropejskich literatur*. Je tiež autorkou monografie *Slovackij naturizm* (2005).

promovaných filológov takmer vo všetkých slovanských jazykoch (Gudkov, 2003, s. 5), pozývajú skúsených lektorov, aby prispeli k zdokonaľovaniu jazykových kompetencií študentov v praktickom používaní jazyka a poznávaní iných slovanských kultúr.

V súhrnnej štúdií (2003, s. 8) K. V. Lifanov analyzuje prínos lingvistov MGU v oblasti výskumu slovanských spisovných jazykov. V súlade s S. B. Bernštinom rozširuje chápanie pojmu *spisovný jazyk*, pri jeho skúmaní možno sledovať nasledovné parametre: „*História spisového jazyka znamená vytváranie jednotných výslovnostných a ortografických noriem, vzájomné ovplyvňovanie písanej a hovorenej podoby jazyka, obohacovanie a rozvíjanie rozličných štýlov spisovného jazyka, vytváranie špeciálnej terminológie (odbornej, administratívnej, vojenskej, atď.), stupeň a charakter knižného jazyka v dávnejších epochách, vplyv cudzích jazykov a napokon aj jazyk umeleckej literatúry a publicistiky*“.

Predmetom našej pozornosti sú práce ruského slovakistu K. V. Lifanova, ktorý heuristickým bádáním pramenného jazykového materiálu obohacuje slovenský jazykovedný kontext, prehľbuje ho však aj o pohľad zvonka na základe dôkladného poznania slovanského jazykovedného kontextu. Je autorom desiatok odborných štúdií, ktoré uverejňoval v slovenských, ruských a v zahraničných odborných časopisoch. Uvádzame sondy do jeho bádateľskej činnosti:

1.1 **V slovenských odborných periodikách** publikuje už dávnejšie. Predstavil sa v časopise Slovenská reč (SR) už v r. 1983 článkom *Korelácia datívu a lokálu vo vývine slovenčiny* (SR 1983, s. 347 – 355), v jazykových analýzach starších literárnych pamiatok sa zamerával na tvorbu Š. Seleckého (SR 1990, s. 274 – 285) ; P. Benického (SR 1991, s. 160 – 169). Jazyk poézie analyzuje v stati *Stredoslovenské básnické koiné pred L. Štúrom* (SR 1995, s. 264 – 281). V štúdií *Jazyk východoslovenských administratívnych pamiatok v stredoveku* (SR 1997, s. 139 – 146) sa jasne vyhranil predmet vedeckého záujmu K. V. Lifanova. Záujem o tento dialekt sa stáva inšpiratívnym zdrojom pre ďalšie prehĺbenie výskumov v prostredí východoslovenských emigrantov v USA (o monografii na túto tému sa zmienime neskôr). Okrem prác z diachrónej lingvistiky publikuje aj výsledky nových výskumov, napr.: *Ustáľovanie fonetického systému spisovnej slovenčiny v 20. stor.* (SR 2004, s. 283 – 292). V zborníku **Slavica Slovaca** (SS) poukazuje na diferenciaciu gramatického systému slovenského a českého jazyka v štúdií *Značenie fonetiki i morfemiki v razvitii morfologičeskoj struktury slovackogo i češskogo jazykov* (SS 1995, s. 30 – 41). Vývin morfologických štruktúr v týchto jazykoch prebieha pod vplyvom univerzálnych procesov, v dôsledku čoho sa prehľbujú typologické rozdiely medzi nimi. V slovenčine je dominantná morfémika oproti fonetike, zatiaľ čo v češtine sa dôraznejšie uplatňuje realizácia fonetických procesov. Ďalšiu typologickú osobitosť slovenčiny, morfologizáciu rodu, analyzuje v článku *Osnovnyje tendencii razvitiija kategorii roda v slovackom jazyke* (SS 1989, s. 211 – 223). Skúma aj viaceré staršie pramene, napr. slovakizovanú češtinu v Buľovského preklade diela J. A. Komenského *Janua lingua Latinae* (SS 1991, s. 51 – 56). V periodiku *Jazykovedný časopis* (JČ) sú prezentované viaceré odborné články K. V. Lifanova. V stati *Spisovná slovenčina existovala aj pred A. Bernolákom?* (JČ, 1997, s. 104 – 110) autor konštatuje, že na území dnešného Slovenska sa „*územná diferenciacia sa podriaďuje zánrovej*“. Zdôrazňuje fakt, že jazyk náboženskej literatúry je jednoliatejší ako jazyk administratívno-právnych pamiatok. Dôležitú úlohu v procese stabilizácie normy zohrávali tlačiarne, medzi nimi dominujúce postavenie mala trnavská tlačiareň. Spontánne jazykové prejavy sú zachované iba v podobe výpovedí svedkov na súde, pretože vtedajší

pisári ich pre krátkosť času počas súdneho rokovania nestihli upravovať. K. Lifanov upozorňuje na frekventované preberanie geneticky cudzích prvkov do štruktúry domáceho jazyka v stredoveku aj v iných krajinách, teda nielen v spisovnej slovenčine. Pre vznik spisovnej slovenčiny bola charakteristická nadnárečnosť a istá normovanosť dobových slovenského jazyka, hoci K. V. Lifanov i R. Krajčovič zhodne zdôrazňujú, že samozrejme nejde o normovanosť v „modernom“ zmysle slova.

V štúdiu *Rekatolizácia ako najdôležitejší medzník v dejinách spisovnej slovenčiny* (JČ, 1997, s. 17 – 24) upozorňuje K. V. Lifanov na nepresné používanie pojmov „jazyk“ a „spisovný jazyk“ v prácach E. Paulinyho (1956). V súlade s L. Ďurovičom (1990, 1993) akcentuje, že „slovenská čeština“ sa pre podstatnú odlišnosť od spisovnej češtiny musí hodnotiť ako stará spisovná slovenčina. Radikálnosť A. Bernoláka pri kodifikácii spôsobila, že niektoré jazykové prvky sa neujali, a napokon sa ich vzdal aj sám kodifikátor. Autor štúdie poďakuje tiež negatívny postoj evanjelikov ku kodifikácii A. Bernoláka. Zdôrazňuje rozdielnosť jazykovej situácie v katolíckom prostredí. Zachovávanie diglosie zohrávalo mimoriadny význam v evanjelickom náboženskom kontexte tohto obdobia. Vývin spisovného jazyka bol zánikom diglosie značne ovplyvnený. K. Lifanov podčiarkuje zdanlivý paradox: „*E. Štúr kodifikuje novú spisovnú slovenčinu, jej základom sa stáva práve ten jazykový útvar, ktorý zrušil diglosiu. Takýto pohľad na dejiny spisovnej slovenčiny vysvetľuje aj na prvý pohľad nelogický jav – vznik modernej spisovnej slovenčiny práve v evanjelickom prostredí, hoci sa tomu slovenskí evanjelici zo všetkých síl bránili.*“

1.2. V ruských odborných časopisoch a zborníkoch uverejnil K. V. Lifanov štúdie zamerané na výskumy slovenského jazyka predberňolákovského obdobia až po 20. stor. Uvádzame iba niektoré základné oblasti, do ktorých zasahuje ruský slovákista svojimi prácami: jazyk národných piesní J. Kollára, kultúrny jazyk administratívnych pamiatok na západnom a strednom Slovensku, gramatikalizácia prehlások ako charakteristická osobitosť slovenských písomností, genéza slovenského spisovného jazyka starého typu. O problematike slovenskej morfológie uverejňuje článok *Status kategorij oduševlennosti – neoduševlennosti, animalnosti i personalnosti v slovackom jazyke* (Moskva 1996, s. 66 – 67). V oblasti diachrónnej lingvistiky je pozoruhodná jeho analytická štúdia *Kulturnyj západoslovackij jazyk v sredoslovackich administrativno-pravovykh dokumentach XVI – XVIII vv* (Moskva 1996, s. 51 – 60).

1.3. V európskych periodikách práce orientované prevažne na prezentáciu výskumov K. V. Lifanova v oblasti dejín slovenského jazyka. V lingvistickom zborníku *Wiener Slavistisches Jahrbuch* (1998) prezentuje pohľad na vývin básnického jazyka v časovej perióde 18. – 19. stor. V lingvistických analýzach sleduje jazykový materiál v básnických zbierkach J. Bruka (1794), J. Lányiho (koniec 18. stor.), D. Kubíka (1791) a i., vo veršoch štúrovských básnikov (napr. S. Chalupku), ako aj v hymnickej piesni *Nitra, milá Nitra* z Hurbanovho almanachu *Nitra II.* (1842). V štúdiu *Formy proniknovenia srednoslovackogo folklornogo koiné v sferu avtorskoj poezii (konec XVIII – pervaja polovina XIX v.)* sleduje prenikanie stredoslovenského folklórnych prvkov do sféry slovenskej poézie, ktoré sa uskutočňovalo najprv iba v rovine jednotlivých prvkov, od 30. rokov 19. storočia prichádza však k totálnemu vytlačaniu predošlého jazykového systému (češtiny) v poézii básnikov evanjelického vyznania.

Francúzsky časopis *Revue des Études Slaves* (2001) prezentuje jeho štúdiu *Mechanizm konvertacii i kodifikacija slovackogo literaturnogo jazyka*. Autor v nej skúma

špecifické mechanizmy tvorenia písomných textov na Slovensku v staršej fáze vývinu slovenskej písomnej tradície a postupne prechádza až k štúrovskému obdobiu. V hĺbkovej úrovni týchto jazykových procesov sa prejavuje zmena chápania geneticky českých prvkov, ktoré sa najprv funkčne vnímali ako prvky knižné, a až neskôr ako prvky iného jazyka. V nemeckom zborníku *Die Welt der Slawen* (2005) je publikovaná štúdia K. V. Lifanova *Vytesnenie bogemizmov iz leksičeskoj sistemy slovacckogo jazyka s konca XIX veka*, kde na jazykovom materiáli najmä z *Katolíckych novín*, vydávaných v r. 1890 J. Kollárom (podobne ako aj v neskorších analytických štúdiách). Poskytuje viaceré dôkazy o zániku slov zo základného fondu spisovnej slovenčiny v 20. storočí, v dôsledku čoho sa slovenčina viac diferencovala od spisovnej češtiny. Cesty divergencie boli rôzne: vznikali slovenské neologizmy, preberali sa slová z ľudovej reči a tiež slová cudzieho pôvodu, menila sa slovtvorná štruktúra slov aj ich fonetická podoba. Na túto štúdiu nadväzuje článok *Divergencia leksičesckogo sostava slovacckogo a česckogo literaturnych jazykov*, publikovaný v macedónskom zborníku *Slavistički studiji* (2006), v ktorom autor sleduje rovnaké procesy na neskôr vzniknutom písomnom materiáli (od prvej polovice 40. rokov 20. storočia). V slovinskom zborníku *Jezikovna predanost* publikoval autor jednu z najnovších prác *Debogemizacija slovacckogo literaturnogo jazyka v 20. veke kak prodolženje processov dokodifikacionnogo perioda* (2006, s. 234 – 245). Základnou témou je postupné oslobodzovanie sa slovenčiny od českých vplyvov. Posilňovanie slovakizačných tendencií na úkor bohemizmov dokumentuje exemplifikáciami z katolíckej tlače (*Katolícke noviny 1899 – 1990, Svätá Rodina 1912, 1915*). K. V. Lifanov prichádza k záverom, že „*debohemizácia slovenského spisovného jazyka v 20. storočí je pokračovaním procesov, ktoré sa začali už v období stredoveku*“ (2006, s. 245). Časopis *Slavica Slovaca Academiae Scientiarum Hungaricae* (2005, s. 85 – 98) prináša jeho štúdiu *Vzaimodejstvie slovacckoj písmennoj tradicii s narodnoj reču (na primere deminutivov na -ček, -čok, -čík)* z oblasti tvaroslovía o vzniku špecifickej paradigmy deminutív. Tento proces však z hľadiska genusu neprebíhal v rovnakom čase (v nepriamych pádoch sa oneskoril). Autor využíva bohatý excepčný materiál od 17. – 20. stor. V zborníku *Scando-Slavica* (2005) bol uverejnený článok *Deepričastnye i pričastnye formy v slovacckom literaturnom jazyke konca XVIII, XIX – XX vv.*, predmetom vedeckej analýzy je zjednodušovanie systému prechodníkov a príchastí v spisovnej slovenčine.

1. 4. V **mimoeurópskych zborníkoch** sú uverejnené práce K. V. Lifanovov o vývine spisovnej slovenčiny. Pozoruhodná je štúdia publikovaná v zborníku *Australian Slavonic and East European Studies* pod názvom *Metod rekonstrukcii i problema vozniknovenija slovacckogo literaturnogo jazyka* (2001, s. 5 – 19).

Doterajšie vedecké monografie K. V. Lifanova sú presvedčivým dôkazom jeho erudovanej bádateľskej činnosti. V r. 1999 vychádza vysokoškolská učebnica *Morfologija slovacckogo jazyka*, ide o prvú vysokoškolskú učebnicu v danej oblasti určenú pre rusky hovoriacich slovakistov. V monografii *Jazyk duchovnoj literatury katolikov XVI – XVIII vv. i kodifikácia A. Bernolaka* (2000) na základe jazykových sond do duchovnej literatúry katolíckej spisby autor poskytuje dôkazy o tom, že spisovná slovenčina sa vyvíjala ako samostatný jazyk už dávno pred kodifikáciou odlišne od spisovnej češtiny. V podobnom duchu uvažoval ruský lingvista už dávnejšie, preto sa snaží svoju hypotézu komplexným skúmaním jazyka vzácných historických materiálov: *Oláhov rituál* (1560), Smrtník B. *Kunšt dobre umriti* (1697); A. Macsay. *Panes primatiarum...* (1718), rukopis *Kamalduľskej biblie* (1756 – 1759), kázne D. Mokoša (1752 – 1774), G. Vrábela (1766)

a P. Bajana (1760 – 1771). Táto publikácia si zaslúži hlbšiu interpretačnú pozornosť (prínosný by bol aj preklad do slovenčiny). V našom príspevku predkladáme iba základné tézy tohto knižného vydania: jazyk duchovnej literatúry sa čenil teritoriálne na dve časti, v pertraktovanom období sa začína aktívne vzdáľovať od písomnej českej tradície. V duchovnej katolíckej spisbe sa prejavujú výrazné osobitosti a tendencia vlastného rozvoja. Základom kodifikácie A. Bernoláka nebol západoslovenský dialekt a ani nadnárečový jazykový útvar, ale jazyk duchovnej literatúry slovenských katolíkov.

1.5. Významnou etapou odborného a vedeckého rastu bola osemmesačná odborná stáž K. V. Lifanova na univerzite v Pittsburgu v USA v r. 2002. V rámci výskumného grantu vypracoval projekt pod názvom: *Špecifické idiomy, fungujúce v slovenských publikáciách v závere 19. a začiatkom 20. stor. v USA*. Miesto výskumu si nevybral náhodne, v tomto období sa prisťahovala do danej oblasti najsilnejšia vlna slovenských emigrantov z východoslovenského regiónu. V podnetnom prostredí počas pobytu v USA sa podarilo bádateľovi zhromaždiť vzácny materiál. Navštívil aj kláštor Cyrila a Metoda v Denville v štáte Pensylvánia (Lifanov, 2003, s. 250). V analytických sondách do slovensko-amerických publikácií objavuje celý rad sociolingvistických parametrov. Upozorňuje tiež na súčasný pasívny bilingvizmus rehoľných sestier, ktoré síce slovenčine rozumejú, ale aktívne ju nepoužívajú. Výsledkom výskumného pobytu v USA je monografia *Jazyk vostočnoslovačkich publikacij v SŠA (konec XIX – načalo XX vv.)*, ktorá vyšla v nemeckom vydavateľstve Lincom Europa (München 2005, 110 s.). Autor skúma jazyk východoslovenskej enklávy v USA, s poľutovaním však konštatuje že mnohé písomné pamiatky sa nezachovali úplne. Touto monografiou sa zaradil k priekopníkom výskumu jazyka slovenských emigrantov v USA, Výsledky výskumov publikoval v periodiku *Národný kalendár – Almanac* (Pittsburgh, National Slovak Society 2005).

K. V. Lifanov zdôrazňuje význam analytického skúmania písomností z rôznych temporálnych, teritoriálnych, konfesiónálnych a pragmatických hľadísk, jeho práce o vývine spisovnej slovenčiny prispievajú k prehĺbeniu poznatkov v oblasti diachrónej lingvistiky. Bádateľské krédo, ktoré by chcel odovzdať aj generácii začínajúcich vedcov, znie: „prejsť od prostého formulovania téz“, poznačujúcich lingvistické výskumy, k revitalizácii hlbších záujmov o konkrétne jazykové fakty, výskumy a porovnávacie analýzy.

Použité skratky:

Slovenská reč – SR

Jazykovedný časopis (JČ)

Slavica Slovaca (SS)

Moskovskij gosudartsvennyj universitet – MGU

Literatúra:

- GUDKOV, V. P. 2003. *K osnovaniju novogo prodolžajuščego izdanija kafedry slavjanskoj filologii*. In: Slavjanskij vestnik. Moskva : Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta, Vypusk 1. Pod redakcij V. P. Gudkova a A. G. Maškovej. 2003, s. 5.
- GUDKOV, V. P. 2008. 65-letie kafedry slavjanskoj filologii. In: *Moskovskij universitet*. № 12, apríl 2008, s. 10.
- Isledovanij slavjanskich jazykov v rusle tradicij sravnitel'no-istoričeskogo i sopostavitel'nogo jazykoznanija*. Moskva : Moskovskij gosudartsvennyj universitet im. M. V. Lomonosova. Filologičeskij fakul'tet. 30 – 31. okt. 2001, 149 s.
- LIFANOV, K. V. 1995. *Značenije fonetiki i morfemiki v razvitii morfologičeskoj struktury slovacckogo i češkogo jazykov*. Slavica Slovaca 30, 1995, 1, s. 30 – 41.
- LIFANOV, K. V. 1996a. *Status kategorij oduševlennosti – neoduševlennosti, animalnosti i personalnosti v slovackom jazyke*. Naučnyje doklady filologičeskogo fakul'teta MGU. Vypusk 1. Filologičeskij fakul'tet MGU im. M. V. Lomonosova. Moskva : MGU 1996, s. 66 – 67.
- LIFANOV, K. V. 1996b. „*Kulturnyj zapadoslovackij jazyk*” v *sredneslovackich administrativno-pravovykh dokumentach XVI – XVIII vv*. Moskva : Vestnik Moskovskogo universiteta 1996, № 3, s. 51 – 60.
- LIFANOV, K. V. 1997a. *Jazyk východoslovenských administratívnych pamiatok v stredoveku*. In: Slovenská reč 62, č. 3, s. 139 – 146.
- LIFANOV, K. V. 1997b. *Spisovná slovenčina existovala aj pred A. Bernolákom?* In: Jazykovedný časopis 1997, 48, č. 2, s. 104 – 112.
- LIFANOV, K. V. 1998a. *Formy pronikovenija sredneslovackogo fol'klornogo koiné v sferu avtorskoj poezii (koniec XVIII v. – pervaja polovina XIX v.)* In: Wiener Slawistisches Jahrbuch. Wien : Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 1998b, Band 44, s. 99 – 113.
- LIFANOV, K. V. 1999a. *Morfologija slovacckogo jazyka*. Moskva : Filologičeskij fakul'tet, Moskovskij gosudartsvennyj universitet im. M. V. Lomonosova 1999, 167 s.
- LIFANOV, K. V. 1999b. *Rekatolizácia ako najdôležitejší medznik v dejinách spisovnej slovenčiny*. In: Jazykovedný časopis 1999, 50, č. 1, s. 17 – 24.
- LIFANOV, K. V. 1999c. *Evolucija „Jelšavskoj gorodskoj knigi“ 1566 – 1710 gg. i t. naz. kulturnyj sredneslovackij jazyk*. In: Zeitschrift für Slawische Philologie. Band 58, Heft 1, s. 151 – 170.
- LIFANOV, K. V. 2000. *Jazyk duchovnoj literatury katolikov XVI – XVIII vv. i kodifikacija A. Bernolaka* (Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta 2000, 117s.
- LIFANOV, K. V. 2001a. *Genesis slovacckogo literaturnogo jazyka*. München: Lincom Europa. Lincom Studies in Slavic Linguistics 21, 2001, 234 s.
- LIFANOV, K. V. 2001b. *Mechanizm konvertacii i kodifikacija slovacckogo literaturnogo jazyka*. In: Revue des Études Slaves. LXXIII/1, 2001, s. 47 – 59.
- LIFANOV, K. V. 2001c. *Metod rekonstrukcii i problema voznikovenija slovacckogo literaturnogo jazyka*. Australian Slavonic and East European Studies, Volume 15, N 1 – 2, 2001, s. 5 – 19.
- LIFANOV, K. V. 2003a. *Vklad lingvistov kafedry slavjanskoj filologii v izučenie istorii slavjanskykh literaturnykh jazykov*. In: Slavjanskij vestnik. Moskva : Izdatel'stvo

- Moskovskogo universiteta, Vypusk 1. Pod redakcij V. P. Gudkova a A. G. Maškovej. 2003, s. 8 – 18.
- LIFANOV, K. V. 2003b. *Naučnaja stažirovka v Pittsburghskom universitete*. In: *Slavjanskij vestnik*. Moskva : Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta, Vypusk 1. Pod redakcij V. P. Gudkova a A. G. Maškovej. 2003, s. 250 – 251.
- LIFANOV, K. V. 2005a. *Jazyk vostočnoslovackich publikcij v SŠA (konec XIX – načalo XX vv.)*. LINCOS Studies in Slavic Linguistics 25. München: Lincom Europa 2005, 110 s.
- LIFANOV, K. V. 2005b. *Vytesnenie bogemizmov iz leksičeskoj sistemy slovackogo jazyka s konca XIX veka*. In: *Die Welt der Slawen, Jahrgang L, 1*, 2005, s. 71 – 82.
- LIFANOV, K. V. 2005c. *Vzaimodejstvie slovackoj pismennoj tradicii s narodnoj rečju (na primere deminutivov na -ček, -čok, -čik)*. In: *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae* 50/1, 2005, s. 85 – 98.
- LIFANOV, K. V. 2005d. *Deepričastnye i pričastnye formy v slovackom literaturnom jazyke konca XVIII – XX vv.* *Scando Slavica* 51, 2005, Tomus 51, s. 5 – 13.
- LIFANOV, K. V. 2006a. *Niektoré syntaktické osobitosti spisovnej slovenčiny na konci 19 stor.* In: *Slovenská reč*, 71, č. 5, 2006, s. 257 – 263.
- LIFANOV, K. V. 2006b. *Debogemizacija slovackogo literaturnogo jazyka v 20. veke kak prodolženie processov dokodifikacionnogo perioda*. In: *Jezikovna predanost. Akademiku prof. Dr. Jožetu Toporišiču ob 80-letnici. (Zora 44)*. Maribor 2006, s. 234 – 245.
- STARIKOVA, N. N. 2003. *Slovackaja literatura kak predmet naučnogo izučenija (iz istorii rossijskoj akademičeskoj slavistiki)*. In: *Slavjanskij vestnik*. Moskva : Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta, Vypusk 1. Pod redakcij V. P. Gudkova a A.G. Maškovej. 2003, s. 227 – 236.